

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 21

Засновано у 2003 році

Рівне – 2021

ББК 71.0

А 43

УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Вип. 21 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2021. 126 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Чміль Г.П. – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології Національної академії мистецтв України (голова редколегії)

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)

Випих-Гавронська А. – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)

Петрова І.В. – доктор культурології, професор, завідувач кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв

Єфіменко А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ

Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»

Кушнарєнко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК

Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ

Сабадаш Ю.С. – доктор культурології, професор, завідувачка кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету

Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри релігієзнавства і теології Національного університету «Острозька академія»

Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ

Яремко-Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор, професор кафедри музеєзнавства і пам'яткознавства Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, Cosmos (США) та Research Gate, Research Bible (Німеччина); CEEOL; Cite factor; European Reference Index for the Humanities (ERIH), Збірник поданий на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 26 травня 2022 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

УДК 435.2.10

**КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ХРИСТИНОПОЛЯ (ЧЕРВОНОГРАДА)
КІНЦЯ XVIII- XIX СТОЛІТЬ: СПРОБА ІСТОРИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ**

Паславський Максим – здобувач вищої освіти І (бакалаврського) рівня спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-7079-9944>
maksim.paslavskui@gmail.com

Аналізується роль і значення культурно-мистецьких процесів, що розгорталися у часовому просторі наприкінці XVIII–XIX ст. на теренах Христинополя (Червонограда) (далі Христинополя). Перебування українських земель у складі Австро-Угорської імперії зумовило регіональні особливості розвитку їхньої культури. Всебічний науковий аналіз процесів, що відбувалися наприкінці XVIII – XIX столітті на території краю, відзначається актуальністю і демонструє спробу перетворити це містечко в оригінальний культурний центр.

Ключові слова: культурно-мистецькі процеси, Христинопіль, Австро-Угорська імперія, регіональні особливості.

Постановка проблеми. Культурно-мистецьке життя Христинополя має унікальну й багатовікову історію, сформовано на значному історичному тлі та пов'язану з життєдіяльністю визначних історичних постатей, що вплинули тим чи іншим чином не лише на розвиток вітчизняної культури, а й на культурно-історичний розвиток Західної Європи.

Західна Україна упродовж тривалого історичного періоду розвивалась у руслі європейської культурної традиції, перебуваючи у складі Литви, Польщі, Австрії. Тобто ці землі більшою мірою зберігають культурно-мистецькі впливи згаданих вище різновекторних за політичним спрямуванням країн і, відповідно, їхніх культур [5].

Важливим у даному питанні є акцент на впливові західноєвропейських просвітницьких ідей на розвиток культурно-мистецького середовища Христинополя кінця XVIII – початку XIX ст.

Огляд останніх публікацій. Аналізуючи історіографію культурно-мистецького життя Христинополя кінця XVIII – XIX ст., відзначаємо фактичну не розробленість проблеми у векторі культурологічних досліджень. Здебільшого трапляються поодинокі розвідки історичного чи краєзнавчого характеру.

Цінними для вивчення історії середмість історичних міст Галичини є дослідження О. Рибчинського, в якому згадується Христинопіль і здійснено порівняльний аналіз його потенціалу з іншими містами України [14].

Варто звернути увагу на розвідки краєзнавчого формату, історичні твори та наукові студії сучасників. Так, у 2010 р. вийшло друком найбільш повне краєзнавче дослідження міста, авторами якого є завідувачка відділу Червоноградської філії Львівського музею історії і релігій Г. Гриник та місцева журналістка О. Ярош-Замойська [5]. Книга добре ілюстрована й охоплює понад 250-річний період існування Христинополя, заснованого на віковічних українських землях вельможним поляком Потоцьким. Неупереджено і детально автори описують як захоплюючі, так і трагічні сторінки неповторної історії міста.

Неоцінений внесок у дослідження культури Христинополя роблять місцеві краєзнавці: керівник секції краєзнавчого туризму Червоноградського клубу туристів О. Коркіш, фотограф В. Гречуха. А місцевий художник, геолог та краєзнавець С. Солодкий зробив макет-реконструкцію, відтворену у мініатюрі палацово-паркового комплексу Потоцьких у Христинополі середини XVIII ст.

Досліджує культуру Христинополя й керівник відділу культури Червоноградської міської ради А. Проник, додаючи певних характеристик культурному життю. Однак ґрунтовні розвідки стосовно висвітлення цієї проблеми відсутні.

Джерельну базу дослідження. З метою вивчення містечок, розташованих на території Галичини, використано джерельну базу наукового пошуку, зокрема карти кінця XVIII ст. майора Фон Міга та кадастрові карти XIX ст. [13], що зберігаються в Центральному державному архіві України у Львові, а також матеріали Державного архіву Львівської обл.

Для розкриття особливостей архітектури середмістя неоціненними стали матеріали, зосереджені у Відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника НАН України. Також цікавим джерелом для дослідження є словники, серед яких звернемо увагу на польський словник біографій з бібліотеки м. Ополе [18], на ці та інші матеріали з яких подано відповідні посилання в тексті роботи.

Окрім цього, іконографічний матеріал походить зі збірок Львівського історичного музею, приватних колекцій, місцевої преси [1; 2], інтернет-сайтів та власних досліджень.

Мета статті – здійснити історичну реконструкцію культурно-мистецького життя Христинополя (Червонограда) кінця XVIII – XIX ст.

Виклад матеріалу дослідження. Щоб дослідити культурно-мистецьке життя Христинополя кінця XVIII – XIX ст., зробимо побіжний екскурс в історію питання.

Христинопіль (із 1951 р. Червоноград) місто обласного підпорядкування Львівської обл., розташоване на річці Західний Буг, при впадінні в нього р. Солокія [6].

Місто засноване на теренах Белзького воєводства 1692 р. гетьманом великим коронним Феліксом-Казимиром Потоцьким, і назване, виходячи з наявних легенд, Христинополем за іменем дружини засновника – Христини. В 1756-1762 рр. його внук, київський воєвода Франциск-Салезій на місці дідового замка збудував розкішну резиденцію (архітектор П'єр Ріко де Тірреджеллі), котра, мов королівський Версаль, розмішувалася на схилах над Західним Бугом. Магнат заснував у місті 1763 р. василіанський монастир святого Юрія, розташований у межах більш давньої парафіяльної греко-католицької церкви [5], перетворивши його на типове західноукраїнське містечко.

Шляхетність і авантюризм, європейська культура і балаганний ексцентризм, щедрість і неймовірне марнотратство поєднані, як відомо, в долях Потоцьких. Ці непересічні особистості залишили значний спадок і в українському фольклорі, легендах, казках, піснях. Помітна спадщина про них зберігається і в архітектурі та садово-парковому мистецтві.

І все ж найбільший розквіт міста припав на часи володіння ним Франциска-Салезія Потоцького, який зробив Христинопіль своєю головною резиденцією. Тут було споруджено новий палац, засновано згаданий василіанський монастир; змінилося й духовне середовище міста через контакти його власника із західноєвропейською шляхтою і увагою останньої до культурного чинника: книг, картин, стародавніх рукописів тощо.

З історії відомо, що в палаці бували та працювали митці: Станіслав Строїнський, Франц Смуглевич, Марчелло Баччареллі, Помпоніус Батоні [5], залишивши по собі низку оригінальних художніх зразків.

У палаці, як це було характерне й подібним резиденціям, вирувало життя, проводились часто бали, вечори, театральні інтермедії.

Ф.-С. Потоцький сприяв економічному розвитку міста – збудував млин, тартак (лісопилку), цегельню, організував торгівлю збіжжям та цеглою, одним словом, і в цій сфері залишався традиційним як і його друзі.

Варто згадати в контексті цієї розвідки особистостей, що залишили помітний слід у культурному житті міста. Анализуючи джерела, дізнаємось, що перші паростки бібліотеки в Христинополі були вже в 1773 р. [16]. Ігумен василіанського монастиря Корнелій Срочинський, дбаючи про освіту монахів, виділив 300 злотих на закупівлю книжок, окремо зазначивши, щоб бібліотека кожного року поповнювалась новими виданнями [16]. К. Сорочинський зробив неоціненний внесок у культурно-мистецьке життя Христинополя, адже він був літописцем «Христинопільської хроніки» під назвою «Літопис монастиря Христинопільського» [16]. Літопис нині є безцінним джерелом історичних відомостей про монастир, Христинопіль та родину Потоцьких. На жаль, станом на початок XXI ст. більшість інкунабул із цієї бібліотеки втрачено.

Наприкінці XVIII ст. новостворений духовний центр у Христинополі почав відігравати непересічну роль на порубіжжі земель Галичини і Волині. Саме звідси поширювався вплив освітянської діяльності на всю надбужанську смугу. Саме тому сюди, після ліквідації Городиського монастиря на Волині, й була перенесена на збереження особлива реліквія, важлива пам'ятка староукраїнської мови XII-XIII ст. «Апостол» (Бучацьке Євангеліє XII-XIII ст.), Городищенський помянник 1484 р. та ін. [7].

До христинопільського монастиря перейшла й цінна бібліотека з Городища, зокрема два трефолої, датований серединою XVI ст., мінея XVI- XVII ст., четверо євангеліє і три збірники проповідей цього ж періоду (в одному з яких відомий громадський діяч О. Колесса виявив аркуші Євангелія XII-XIII ст.), Псалтир XIII-XIV [7].

Після першого поділу Речі Посполитої 1772 р. (поділи Польщі, як відомо, відбувалися 1772 р, 1793 р, 1795 р.) Христинопіль відійшов до володінь австрійських Габсбургів (від 1867 р. – Австро-Угорщина) [5]. Тоді ж змінилося й культурно-мистецьке життя міста, змістивши акценти на інші чинники.

1775 р. спадкоємець Ф.-С. Потоцького, С.-Щ. Потоцький зробив своєю резиденцією містечко Тульчин, а 1781 р. продав Христинопіль, який у подальшому змінив багато власників [5]. Місто переходить від одних шляхтичів до інших, які нещадно експлуатують населення. Відтак Христинопіль занепадає і втрачаються всі минулі здобутки.

Як свідчать джерела, в місті тоді було 200 дворів, з яких 92 зовсім не мали землі, а 108 дворам належало 56 моргів городів і лук із 400 моргів усіх міських земель [16]. Крім землеробства, жителі міста займались ремісництвом, торгівлею та плотарством.

Реформа 1848 р. майже не полегшила становища христинопільців. На користь шляхти був встановлений величезний викуп панщинних повинностей – 203 426 флоренів.

Внесок у культурно-мистецьке життя Христинополя зробив і Мацей Богуш Стенчинський (Масієж Bogusz Zygmunt Stęczyński) 1814-1890 рр. – відомий польський поет і художник (рисувальник) [3]. Автор багатьох робіт, на яких зображені міста, містечка, села, відомі місця у Галичині. У 1837-1838 роках він працював літографом у студії Пітера Піллера, а в 1846 р. у видавництві Кайетана Яблонського (обидва у Львові) [5].

У своїх працях Стенчинський залишив спогади про подорожі, зокрема, в Татрах, Буковині, Бескидах, Сілезії, Ораві, Сербії, Трансильванії та Далмації. Він відвідав усі ці краї, малював і описав їх. Він часто був першим і єдиним у ХІХ ст., хто змальовував красу цих місцевостей, створив чимало унікальних праць високої документальної цінності. Одна з основних його праць – «Околиці Галичини», вийшла друком у видавництві К. Яблонського, м. Львів, 1847 р. [5].

Саме з цієї книжки довідуємось про те, що автор побував і у Христинополі [5]. Його перу належить єдина, унікальна графічна пам'ятка цього міста. Завдяки їй можемо поринути в минуле і побачити як виглядав Христинопіль у першій пол. ХІХ ст. Літографія з путівника «Околиці Галичини» створена у 1847 р. за рисунком М.Б. Стенчинського [5]. На ній представлено загальний вигляд містечка з сакральними спорудами та ледь помітним палацом. Цілком можливо, що в момент створення рисунка автор знаходився на місці впадання р. Солокії у Західний Буг.

На підтвердження потенціалу міста можна навести наступне: за даними перепису населення 1869 р. у Христинополі проживало 3250 осіб, налічувалось 355 будинків. У містечку були невеликий млин і винокурня місцевого поміщика [16].

Пожвавлення економічного і культурного життя в Христинополі відбулося в другій пол. ХІХ ст. із будівництвом 1878 р. шляху Христинопіль-Жовква та у 1884 р. залізничної лінії Рава-Руська-Христинопіль-Сокаль, що внесло відповідні зміни у загальну його структуру. Був відбудований млин, зведені винокурня і пивоварня. Христинопіль став одним із головних центрів торгівлі зерном у регіоні. Стосовно національного складу міста, то місцева статистика свідчить, що наприкінці ХІХ ст. тут мешкали 3,5 тис. осіб, із них понад 70 % становили євреї, решту – українці та поляки [16]. Тобто, це був типовий західноукраїнський центр.

У 1888 р. при монастирі василіан почав діяти новіціат Чину Св. Василя Великого [17]. Відтак тут викладали богослов'я, а серед викладачів були визначні діячі української церкви і краю, зокрема майбутній митрополит Андрей Шептицький, Й. Коциловський, П. Гойдич та ін.

Церква традиційно залишалася провідним центром культурного життя суспільства. Перебирала вона на себе цю функцію і в Галичині, і як ніде в світі, злилася із національно-патріотичним і культурно-просвітницьким життям краю. Її священнослужителі були носіями духовності, освіти та національної ідеї. Саме з Христинопільського монастиря вийшло чимало визначних постатей, таких як Платонід Філяс, Віталій Грацюк, Атанасій Калиш, Йосиф Скрутень, Володимир Стех, Юліан Дацій [17].

Платонід Філя, уроженець поближного с. Добрячин – визначний діяч церкви, засновник популярного журналу «Місіонер». Крім того, він брав активну участь у політичному житті регіону. З Тартакова походить о. Йосиф Скрутень – засновник видавництва «Записки чину Св. Василя Великого» [17].

Віталій Градюк, уроженець Христинополя, був протоігуменом Галицької Провінції і дбав про розвиток освіти, духовності та чернечого життя в Галичині. Хоча аналогічні функції, нагадаємо, виконувало усе духовенство краю.

Володимир Стех, свідоме життя якого пов'язане з Христинополем, закінчив богословські студії та консерваторію. Він є одним із перших професійних композиторів в історії греко-католицької церкви. Його духовні пісні, що стали популярними у всьому краї, виконуються в храмах і нині.

Із джерел дізнаємось, що в Христинополі засновано Народну читальню для просвіти міщан. Створенню політичних та економічних організацій сприяла діяльність просвітницьких товариств «Просвіта». Перша народна читальня в Христинополі відкрилась у 1885 р. [16].

Відкриття читальні разом із науковими популярними прелекціями відбулось в обширній залі монастиря в присутності оо. Василіан і численних міщан. Як свідчать збережені матеріали, «співав хор молоді під проводом місцевого співака Ігната Полотнюка народні пісні з нот». Заслуга у відкритті читальні належить о. Василю Чернецькому, який був одним із перших народовців, що багато займався освітньою працею і одночасно досліджував минуле своїх околиць. У вересні 1904 р. у Христинополі,

Новому Дворі і Ключові закладено нові читальні товариства «Просвіта» [16]. Як занотовано в архівних документах (ф. 684, оп. 13067 б.) [19] та історична довідка про Христинопіль [3]), що на урочистості були присутні 43 члени з філії «Просвіта» з Сокаля, Ключова. Читальні відкрито за участі о. ректора Сімкова. Члени читальні представляли виставу «Урлюпники», яка справила велике враження на присутніх [3].

Якщо брати до уваги не лише громадські, а приватні бібліотеки також – то, безперечно, першою бібліотекою у Христинополі стала бібліотека у палаці Потоцьких. Про її існування довідуємось із креслень резиденції архітектора П'єра Ріко де Тірггея, підготовлених у 1757 р.

Враховуючи той факт, що на початку ХХ ст. у Христинополі проживало майже 500 українців, які були в основному неписьменними, то можна згодитись із невідомим автором історичного запису, що 43 члени в «Просвіті» дійсно є значною кількістю. Ще відомо, що в читальні було 78 книг, які постійно популяризувалися серед решти населення [3].

Можливо, саме діяльність просвітницьких організацій сприяла вирішенню долі визначного земляка краю – о. Йосафата Скрутеня (1894-1951 рр.). Родом він із сусіднього Пархача (тепер Межиріччя), закінчив свого часу університет у Римі «Грегоріанум», був серед ініціаторів журналу «Богословія» та Богословського наукового товариства у Львові. У 1922-1939 рр. виконував обов'язки редактора «Записок ЧСВВ», навколо яких згуртував таких науковців, як І. Крип'якевич, Я. Гординський, В. Щурат, М. Голубець, І. Огієнко та ін. [17]. І вже цим увійшов до національної історії.

Як учений і священник – душпастир Йосафат дбав про освіту українців, гаряче підтримував розвиток рідної мови та видання дешевих книжечок для населення. Тому ці читальні залишили помітний слід у культурно-мистецькому житті Христинополя, адже вони були єдиними центрами, де пульсувала духовна інформація.

1894 р. у місті створена і перша політична організація, що відстоювала інтереси українців. Вона увійшла в історію як «Руська Рада» [16].

Висновки. Отже, можемо стверджувати, що історичне місто Христинопіль – це ще й культурне та архітектурне середовище, в якому зосереджено історичне минуле. Середмістя відігравали чільну роль у координуванні різних способів життя міста і його околиць. У працях дослідників наголошено, що середмістя – це важливий комунікаційний вузол і особливий культурний простір, у який впроваджено різноманітні функції міського життя, в усій його еволюції, видозміні, значеннях і сприйняттях.

Важливим для культурного простору Христинополя є його класицистична архітектура, а саме палац родини Потоцьких, костели. Історія Христинополя засвідчує, що тут здавна співіснували представники різних національних культур і віровизнань. У їхньому життєписі можна знайти як драматичні сторінки, так і спільні зусилля спрямовані на розбудову міста.

Список використаної літератури

1. Александрова С. З історії Кристинополя. *Новини Прибужжя*. 1990. 4, 6 груд. С. 1.
2. Александрова С. Легенди Кристинополя. *Вісник*. 2004. 23 верес. С. 4.
3. Гринів Ю. Історія бібліотек міста. *Культура* 10.11.2018. <https://krystynopol.info/istoriya-bibliotek-mista/>
4. Гринів Ю. Особистості. Корнелій Сорочинський – кристинопільський літописець. 06.10.2019. <https://krystynopol.info/kornelij-srochynskij-krystynopilskij-litopysets/>
5. Гриник Г., Ярош-Замойська О. Кристинопіль (1692-1951). Червоноград : ТзОВ «Юекс», 2010.
6. Данилюк Ю. З., Дмитрук В. І. Червоноград, місто Львівської обл. [Електронний ресурс]. *Енциклопедія історії України*. Т. 10: Т-Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. / НАН України. Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2013. 688 с.: іл. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Chervonohrad_mst (останній перегляд: 10.02.2022)
7. Кристинопільський (Червоноградський) монастир – від минулого до сучасності. <https://osbm.in.ua/news/400-litnii-yuvilei-vasyliyanskogo-chynu-iosafata/krystynopilskiy-chervonogradskiy-monastyr-mynule-i-suchasnist-12079/>
8. Літопис монастиря оо. Василян в Кристинополі. І. Напора. 17.11. 2018. Різне. http://www.krystynopol.info/_files/Dziejopis_Monasteru_Krystynopolskiego_1766.pdf.
9. Лобко О. Давні фото мешканців Сокальщини. *Етнографія, культура*. 08.08.2020. <https://krystynopol.info/davni-foto-meshkantsiv-sokalshhyny/>
10. «Малий король на Русі і його столиця «Кристинопіль» / Я. Чернецький, Краків, 1939 р. *Zbruc*.
11. Новий двір, Кристинопіль, Червоноград / О. Ясинецька, Львів, 1992.
12. Патріло І. Нарис історії василян від 1743 до 1839. Нарис історії василянського Чину Святого Йосафата. *Записки ЧСВВ*. Серія II. Секція I. Т. 48. 1992.
13. Петришин Г. П. Карта Ф. фон Міга (1779-1782 рр.) як джерело до містознавства Галичини. Львів : НУ «Львів. політехніка», 2006. 292 с.
14. Рибчинський О. В. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України: дис... д-ра архітектури. Львів : НУ «Львів. політехніка», 2017.
15. Церква Св. Юрія та монастир оо. Василян. Сайт: <http://osbm-krystynopil.in.ua/>

16. Чернецький В. Літопись монастиря оо. Василян в Кристинополи од его заснованя 1763 до 1890 р., Львів, 1893.
17. Стецик Ю. Чернецтво Святопокровської провінції ЧСВВ (1739 – 1783): просопографічне дослідження. Дрогобич, 2018.
18. Polski Słownik Biograficzny. T. XXVIII. S. 114-123.

Архівні джерела:

19. ЦДІАЛ, Ф. 684. Оп. 1., 3067 б.
20. ЦДІАЛ. Ф. 408. Оп. 1. Спр. 983.
21. ЛННБ. Ф. 3(МВ). Спр. 1381/3.
22. ЛННБ. Ф. 3(МВ). Спр. 802.

References

1. Aleksandrova S. Z istorii Krystynopolia. *Novyny Prybuzhzhia*. 1990. 4, 6 hrud. S. 1.
2. Aleksandrova S. Lehendy Krystynopolia. *Visnyk*. 2004. 23 veres. S. 4.
3. Hryniv Yu. Istoriia bibliotek mista. *Kultura* 10.11.2018. <https://krystynopol.info/istoriya-bibliotek-mista/>
4. Hryniv Yu. Osobystosti. Kornelii Sorochynskiy – krystynopilskiy litopysets. 06.10.2019. <https://krystynopol.info/kornelij-srochynskij-krystynopilskij-litopysets/>
5. Hrynyk H., Yarosh-Zamoiska O. *Krystynopil (1692-1951)*. Chervonohrad : TzOV «lueks», 2010.
6. Danyliuk Yu. Z., Dmytruk V. I. Chervonohrad, misto Lvivskoi obl. [Elektronnyi resurs]. *Entsyklopediia istorii Ukrainy*: T. 10: T-Ya / Redkol.: V. A. Smolii (holova) ta in. / NAN Ukrainy. In-t istorii Ukrainy. Kyiv : Nauk. dumka, 2013. 688 s.: il. Rezhym dostupu: http://www.history.org.ua/?termin=Chervonohrad_mst (ostannii perehliad: 10.02.2022)
7. Krystynopilskiy (Chervonohradskiy) monastyr – vid mynuloho do suchasnosti. <https://osbm.in.ua/news/400-litnii-yuvilei-vasyliianskogo-chynu-iosafata/krystynopilskiy-chervonogradskiy-monastyr-mynule-i-suchasnist-12079/>
8. Litopys monastyria оо. Vasyliian v Krystynopoli. I. Napora. 17.11. 2018. Rizne. http://www.krystynopol.info/_files/Dziejopis_Monasteru_Krystynopolskiego_1766.pdf.
9. Lobko O. Davni foto meshkantsiv Sokalshchyny. *Etnohrafiia kultura*. 08.08.2020. <https://krystynopol.info/davni-foto-meshkantsiv-sokalshhyny/>
10. «Malyi korol na Rusi i yoho stolytsia «Krystynopil» / Ya. Chernetskiy, Krakiv, 1939 r. Zbruc.
11. Novyi dvir, Krystynopil, Chervono hrad / O. Yasynetska, Lviv, 1992.
12. Patrylo I. Narys istorii vasyliianskoho Chynu Sviatoho Yosafata. *Zapysky ChSVV. Serii II. Sektsiia I*. T. 48. 1992.
13. Petryshyn H. P. Karta F. fon Miha (1779-1782 rr.) yak dzherelo do mistoznavstva Halychyny. Lviv : NU «Lviv. politekhnik», 2006. 292 s.
14. Rybchynskiy O. V. Formuvannia i revitalizatsiia seredmist istorychnykh mist Ukrainy: dys... d-ra arkhitektury. Lviv : NU «Lviv. politekhnik», 2017.
15. Tserkva Sv. Yuriiia ta monastyr оо. Vasylian. Cait: <http://osbm-krystynopil.in.ua/>
16. Chernetskiy V. Litopys monastyria оо. Vasyliian v Krystynopoli od yeho zasnovania 1763 do 1890 r., Lviv, 1893.
17. Stetsyk Yu. Chernetstvo Sviatopokrovskoi provintsii ChSVV (1739 – 1783): prosopohrafichne doslidzhennia. Drohobych, 2018.
18. Polski Słownik Biograficzny. T. XXVIII. S. 114-123.

Arkhiivni dzherela:

19. TsDIAL, F. 684. Op. 1., 3067 b.
20. TsDIAL. F. 408. Op. 1. Spr. 983.
21. LNNB. F. 3(MV). Spr. 1381/3.
22. LNNB. F. 3(MV). Spr. 802.

CULTURAL AND ARTISTIC LIFE OF CHRISTINOPOL (CHERVONOGRAD) OF THE END OF THE EIGHTEENTH-XIX CENTURIES: AN ATTEMPT OF HISTORICAL RECONSTRUCTION

Paslavsky Maxim – applicant for higher education first bachelor's level
Rivne State Humanitarian University, Rivne

The role and significance of cultural and artistic processes that unfolded in time, namely at the end of the eighteenth and nineteenth centuries. on the territory of Christinopol (Chervonograd), (hereinafter Christinopol). The presence of Ukrainian lands in the Austro-Hungarian Empire determined the regional features of the development of their culture. Comprehensive scientific analysis of the processes that took place in the late eighteenth and nineteenth centuries. on the territory of the region, is relevant.

Key words: cultural and artistic processes, Christinopol, Austro-Hungarian Empire, regional features

UDC 435.2.10

CULTURAL AND ARTISTIC LIFE OF CHRISTINOPOL (CHERVONOGRAD) OF THE END OF THE EIGHTEENTH-XIX CENTURIES: AN ATTEMPT OF HISTORICAL RECONSTRUCTION

Paslavsky Maxim – applicant for higher education first bachelor's level,
Rivne State Humanitarian University, Rivne

Actuality of theme. The city of Khrystynopil (Chervonohrad) at the end of the XVIII – during the XIX century. was part of the Austro-Hungarian Empire, which led to regional features of its culture. The emphasis on the influence of Western European educational ideas on the development of the cultural and artistic environment of Christinopol in the late eighteenth and early nineteenth centuries is important.

Scientific search methodology The article uses a number of methods, including historical, comparative methods, content analysis, and source base.

The scientific novelty of the research On the example of retrospective analysis of the cultural and artistic life of Christinopol the attempt to find different forms of its presentation is demonstrated. The author emphasizes the role of the influence of Western European processes on the cultural and artistic environment of the city.

The practical significance of the study. Collected, processed and critically considered material can be used later in the preparation of lectures and seminars on the history of Ukrainian culture, modern Ukrainian culture, local lore and applied culturology, as well as in the system of training and retraining in «Cultural Studies».

Key words: Khrystynopil, Western European enlightenment, regional features, cultural and artistic environment.

Надійшла до редакції 2.05.2022 р.

УДК 477.25.72

РІВНЕНЩИНА В СТРУКТУРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Костюкович Ірина – здобувачка вищої освіти II (магістерського) рівня, спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

<https://orcid.org/0000-0002-5785-167X>

irunakostycovich1806@gmail.com

Досліджено сучасний стан Рівненщини в сфері соціокультурної діяльності, наведено визначення цього поняття. Проаналізовано мережу культурно-освітніх закладів. Подано статистику стосовно чисельності бібліотек, будинків культури, пам'яток культурної спадщини, археології, архітектури та монументального мистецтва; досліджена інформаційна діяльність у краї у контексті культурної практики. Розглянуто специфіку організації міжнародних фестивалів, проведених у м. Рівне. Охарактеризовано низку регіональних програм, зокрема й стосовно забезпечення місцевого населення українською книгою, на підставі якої у 2017-2021 рр. відбулися суттєві зрушення. Розглянуто туризм у системі соціокультурної діяльності. Висвітлено творчу діяльність фотомитців, художників міста, акцентуючи увагу на тимчасових музейних виставках. Досліджено діяльність бібліотек та розглянуто потенціал бібліотечних фондів.

Ключові слова. соціокультурна діяльність, регіон, культурні заклади, регіональні програми, туристичний потенціал, фестивалі.

Постановка проблеми. Нині актуальності набувають проблеми розвитку культурно-просторових ресурсів регіону, які, у свою чергу, стають основою розвитку внутрішнього туризму. У великій мірі потенціал розвитку культури регіонів пов'язаний із художньою сферою, оскільки найчастіше саме вона лежить в основі самобутності та унікальності регіональної культури.

Методологія дослідження. У ході проведення даного дослідження були використані наступні методи: наукової класифікації, синтезу, системного аналізу, проблемний метод. Дослідження проводилось спираючись на теоретичні та емпіричні дослідження особливостей соціокультурного потенціалу регіону. *Наукова новизна дослідження* полягає в тому, що в ньому вперше в такому контексті ставляться й аналізуються питання соціокультурного розвитку Рівненщини, а саме виявляється проблемний ряд в організації цього виду діяльності та, частково, наголошено на можливих шляхах вирішення проблемних питань.

У роботі набули подальшого розвитку питання розгортання культурного простору на рівні типового обласного центру Західної України, яким є м. Рівне.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Про регіональну культурну практику йдеться й у чималій кількості наукових розвідок проф. Виткалова С.В., зокрема ґрунтовних працях «Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності» (2012 р.), «Культурно-мистецька Україна в

ЗМІСТ

ВИТКАЛОВ С.В., ВИТКАЛОВ В.Г. НАУКОВИЙ ПОШУК У ЧАС ВІЙНИ : ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ	3
Розділ I. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОЦЕСУ	
НАЛИВАЙКО М. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО АВТЕНТИЧНОГО ТАНЦЮ6
ПАСЛАВСЬКИЙ М. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ХРИСТИНОПОЛЯ (ЧЕРВОНОГРАДА)	
КІНЦЯ XVIII- XIX СТОЛІТЬ: СПРОБА ІСТОРИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ	12
КОСТЮКОВИЧ І. РІВНЕНЩИНА В СТРУКТУРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ17
РОМАНЕНКО К. СТАН КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ	
У ВИМІРАХ НОВИХ ПАРАДИГМ	23
ГЛИНЯНЧУК І. МУЗЕЙНА СПРАВА НА РІВНЕНЩИНІ : ДЕЯКІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ28
УДОД К. «ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ» У СТРУКТУРІ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	
(НА ПРИКЛАДІ БЕРЕЗНІВЩИНИ)	34
ПРИЛУЦЬКА О. «ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ» ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В	
РЕГІОНІ: НА ПРИКЛАДІ МАЛОЛЮБАШАНСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	39
Розділ II. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ЛУПІЙ Я. СУЧАСНІ ВІРТУАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В КУЛЬТУРІ І ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ	
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	47
ПІДЦЕРКОВНА Т. МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ	
В УМОВАХ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	52
ПАНЧУК Н. ПОНЯТТЯ «БАЛЕТНА ДРАМАТУРГІЯ» : ГЕНЕЗА ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ56
ФІЛЯРОВСЬКА А. МУЗИЧНІ ФЕСТИВАЛІ РІВНЕНЩИНИ ЯК ЧИННИК ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ	
ДО СФЕРИ ВІЛЬНОГО ЧАСУ	62
ЛАКІДА А. КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК ПОШУКУ НОВИХ ФОРМ	
ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ	70
ЛОЙКО А. СПІВПРАЦЯ КЛУБНИХ УСТАНОВ ТА ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІЗ СІМ'ЄЮ	
(З ДОСВІДУ ВИШНІВСЬКОЇ ОТГ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	76
МАРЧУК Л. ВІТЧИЗНЯНЕ ДОЗВІЛЛЯ В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ81
СТЕПАНЮК І. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОГО ТАНЦЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ85
СЕМЕНЮК Т., ГЛУЩУК О. ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ІВЕНТІВ89
Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	
КОБРИН Н. МОТИВАЦІЙНІ Й ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ	
ДІЯЛЬНОСТІ НА «СЛУХАННІ МУЗИКИ» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	95
СТЕПАНОВА Т. УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ЗАСІБ	
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	101
ЧИЖ К. СУЧАСНІ ДІТІ : СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ФОРМ РОБОТИ З НИМИ107
ЛЕСКОВЕЦЬ К. ОРГАНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ	
ПОТРЕБАМИ ЯК ШЛЯХ ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	114
Розділ IV. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ	
КЕПІН Д. ПЕРЕСОПНИЦЯ МУЗЕЙНА121

CONTENTS

<i>VYTKALOV S., VYTKALOV V.</i> SCIENTIFIC SEARCH IN WAR: INSTEAD OF FOREWORD	3
Part I. HISTORICAL RETROSPECTIVE OF THE CULTURAL AND ARTISTIC PROCESS	
<i>NALYVAIKO M.</i> HISTORICAL ASPECTS OF THE UKRAINIAN AUTHENTIC DANCE DEVELOPMENT	6
<i>PASLAVSKY M.</i> CULTURAL AND ARTISTIC LIFE OF CHRISTINOPOL (CHERVONOGRAD) OF THE END OF THE EIGHTEENTH-XIX CENTURIES: AN ATTEMPT OF HISTORICAL RECONSTRUCTION	12
<i>KOSTIUKOVYCH I.</i> RIVNE REGION IN THE STRUCTURE OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY	17
<i>ROMANENKO K.</i> THE STATE OF CULTURAL LIFE OF THE DNIPROPETROVSK REGION IN THE DIMENSIONS OF NEW PARADIGMS	23
<i>HLYNIANCHUK I.</i> MUSEUM AFFAIRS IN RIVNE REGION: SOME PAGES OF HISTORY	28
<i>UDOD K.</i> MODERN CHILDREN : SPECIFICS OF ORGANIZATION OF DIFFERENT FORMS OF WORK WITH THEM	34
<i>PRYLUTSKA O.</i> «GREEN TOURISM» AS A FORM OF CULTURAL ACTIVITY OF THE POPULATION IN THE REGION: ON THE EXAMPLE OF MALOLIUBASHAN VILLAGE COUNCIL	39
Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL CREATIVITY	
<i>LUPIY Y.</i> MODERN VIRTUAL COMMUNICATIONS IN CULTURE AND PROBLEMS OF SELF-REALIZATION OF CREATIVE PERSONALITY	47
<i>PIDTSERKOVNA T.</i> MANAGEMENT OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY IN THE REGION UNDER CONDITIONS OF MODERN SOCIAL TRANSFORMATIONS	52
<i>PANCHUK N.</i> THE CONCEPT OF «BALLET DRAMA» : GENESIS AND WAYS OF DEVELOPMENT	56
<i>FILIAROVSKA A.</i> RIVNE REGION MUSIC FESTIVALS AS A FACTOR OF ATTITUDE CHANGE TO THE FIELD OF LEISURE TIME	62
<i>LAKIDA A.</i> CULTURAL POTENTIAL OF THE REGION AS A FACTOR OF SEARCHING NEW FORMS OF ITS PRESENTATION	70
<i>LOIKO A.</i> COOPERATION OF CLUB INSTITUTIONS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH THE FAMILY (FROM THE EXPERIENCE OF VYSHNIVSKA OTG KOVELSKY DISTRICT OF VOLYN REGION)	76
<i>MARCHUK L.</i> DOMESTIC LEISURE IN THE HISTORICAL AND CULTURAL	81
<i>STEPANIUK I.</i> REGIONAL FEATURES OF FOLK DANCE ON THE TERRITORY OF UKRAINE	85
<i>SEMENYUK T., GLUSHCHUK O.</i> THE ATREFICATION AS AN IMPORTANT COMPONENT IN THE ORGANIZATION OF EVENTS	89
Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL	
<i>KOBYRN N.</i> MOTIVATIONAL AND TECHNOLOGICAL ASPECTS OF EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITIES AT «LISTENING TO MUSIC» IN THE CONTEXT OF MODERN SOCIETY	95
<i>STEPANOVA T.</i> UKRAINIAN FOLK DANCE AS A MEANS OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION	101
<i>CHYZH K.</i> MODERN CHILDREN: SPECIFICS OF ORGANIZATION OF DIFFERENT FORMS OF WORK WITH THEM	107

LESKOVETS K. ORGANIZATION OF DOMESTIC LEISURE FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS AS A WAY OF THEIR SOCIALIZATION	114
--	------------

Part IV. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

KEPIN D. PERESOPNYTSYA MUSEUM	121
--	------------

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ,
КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 21

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 10.06.2022. Замовлення № 38/4.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк.14.37. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри івент-індустрій,
культурології та музеєзнавства РДГУ. Вип. 21 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2021. 126 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Видавничі роботи: ФОП Брегін А.Р
свідотство про державну реєстрацію ААБ № 750918 від 20.11.2012 р.
33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г 2.
Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства